

**DLACZEGO CZŁOWIEK CIERPI?
TOPOS CIERPIENIA W TEKSTACH
KULTURY WSPÓŁCZESNEJ**

**BEATA ZIELIŃSKA
TADEUSZ BANOWSKI**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących
w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego
w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Sabina Furgoł
Dorota Dąbrowska
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Dlaczego człowiek cierpi? Topos cierpienia w tekstach kultury współczesnej

Klasa / czas trwania zajęć:

klasa IV / 45 minut

Cele.

Uczeń:

- definiuje termin topos;
- wskazuje źródła cierpienia;
- interpretuje teksty literackie;
- analizuje i interpretuje kluczowe motywy;
- tworzy wypowiedź argumentacyjną.

Metody/techniki/formy pracy:

- pogadanka;
- opis;
- dyskusja;
- metoda problemowa;
- praca w grupach;
- mapa myśli.

Środki dydaktyczne:

- słownik języka polskiego;
- słownik terminów literackich;
- tablica interaktywna lub rzutnik multimedialny, ekran, komputer.

Opis przebiegu lekcji:

Część wprowadzająca:

Uczniowie wyszukują w słownikach termin topos. Nauczyciel wskazuje *Biblię* jako źródło motywów, postaw, do których często odwołują się różne teksty kultury.

Część właściwa:

Nauczyciel dzieli klasę na grupy, które wyszukują motywy biblijne w tekstach kultury.

Grupa I – wiersz *Stabat Mater* Józefa Wittlina ;

Grupa II – wiersz *Pan Cogito rozmyśla o cierpieniu* Zbigniewa Herberta ;

Grupa III – *Pajęczyna* Stanisława Barańczaka.

Uczniowie określają sposób przedstawienia cierpienia i jego rolę, wskazują środki zastosowane przez twórców. Prezentują efekty pracy. Nauczyciel zapisuje słowo

cierpienie i prosi uczniów o wskazanie przyczyn cierpienia człowieka w tekstach. Powstała mapa myśli wskazuje na różne źródła cierpienia.

Część podsumowująca:

Nauczyciel wyświetla obraz *Matka z zabitym dzieckiem* Andrzeja Wróblewskiego (<https://i.pinimg.co>). Uczniowie odczytują dzieło i znaczenie kolorystyki w przedstawieniu tragedii wojennej. Oceniają syntetyczne ujęcie postaci i znaczenie takiego ujęcia toposu. Wskazują na znane z literatury przykłady cierpienia i przedstawiają je jako wpisane w naturę człowieka.

Praca domowa:

Sformułuj trzy argumenty potwierdzające tezę o niezawinionym cierpieniu człowieka.

Komentarz metodyczny

Wszystkie grupy interpretują ten sam obraz. Lekcja oparta jest na różnych rodzajach materiałów, co angażuje uczniów o różnej percepcji. Zastosowane w lekcji metody kształtują umiejętność pracy w grupie, która jest elementem ułatwiającym komunikację i wspólne dochodzenie do rozwiązania problemu, oraz wykorzystują formę prezentacji – stanowi to ważne elementy na rynku pracy. Jednocześnie dają one szansę osobom preferującym pracę indywidualną. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy, dostosować materiały i narzędzia do warunków i możliwości ucznia (np. w materiałach tekstowych powiększyć czcionkę, zastosować zakreslenia), dostosować wymagania edukacyjne, stopień, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu i udzielić wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską, stosować ocenianie kształtujące, wspierające ucznia, połączone z samooceną i oceną koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a w których miejscach popełnił błędy, w jaki sposób może uzupełnić oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności. Należy umożliwić także rozwój uczniowi zdolnemu poprzez angażowanie go w dodatkowe czynności. Podczas lekcji realizowane są kompetencje kluczowe, mające znaczenie na rynku pracy, szczególnie w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej oraz w zakresie rozumienia i tworzenia informacji (teksty literackie), kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się (praca w grupach), w zakresie przedsiębiorczości (komunikowanie się).